

سازمان بهداشتی کشور

معاونت امور توانبخشی

دفتر امور مراکز توانبخشی مراقبتی

دستورالعمل پیشگیری و کنترل پاندمی کووید-۱۹

مراکز ارائه خدمات توانبخشی در منزل

کد T2

زیر نظر

کمیته پیشگیری از بیماری‌های واگیر

آبان ماه ۱۳۹۹

مقدمه

با عنایت به ضرورت ارائه خدمات توانبخشی به گروه هدف دارای معلولیت خیلی شدید و شدید در منزل جهت یشگیری از آسیب و عوارض جبران ناپذیر ناشی از عدم ارائه خدمات و مداخلات به هنگام توانبخشی، این دستورالعمل با هدف به روزرسانی پروتکل نحوه ارائه خدمات توانبخشی در منزل به سالمندان، افراد دارای معلولیت و بیماران روانی مزمن در زمان شیوع کووید-۱۹ که به لحاظ وضعیت شیوع، از سوی ستاد ملی مبارزه با کرونا بعنوان مناطق سفید، زرد، هشدار و قرمز اعلام شده است به شرح ذیل تهیه گردیده است.

(۱) تعاریف

خدمات مجازی: شامل کلیه خدماتی که از طریق مجازی (تلفنی، تصویری، پیامک و ...) قابل ارائه می باشد شامل مشاوره روانشناسی و مددکاری، ارزیابی از نظر احتمال بروز علایم بیماری، ارائه پمفلت، بروشور و یا هرگونه بسته آموزشی بسته به نیاز توانخواه، پاسخگویی و رفع ابهامات از نظر چگونگی و یا ادامه تمرینات فیزیوتراپی، کاردرمانی، گفتاردرمانی، هماهنگی جهت حضور در منزل و ...

موارد اجتناب ناپذیر: موارد اجتناب ناپذیر مواردی می باشد که در صورت عدم ارائه خدمات و مداخلات به هنگام توانبخشی، فرد دچار آسیب و یا عوارض جبران ناپذیر معلولیت می گردند.

اهم موارد اجتناب ناپذیر: زخم بستر، افراد دارای معلولیت شدید و خیلی شدید بستر گرا ناشی از عوارض بیماری های نوروماسکولار و یا ماسکولواسکلتال از قبیل سکتة مغزی و ضایعه نخاعی (حداکثر ۲ سال از زمان وقوع گذشته باشد)، پارکینسون، ام اس، کودکان Cp در سال های طلایی رشد، گروه هدف ترخیصی از بیمارستان و مراکز شبانه روزی، بیماران روانی مزمن شدید و خیلی شدید، بالاخص بیماران دارای بیماری زمینه ای مانند دیابت، ... و نیز بیماران دارای اختلالات رفتاری و خلقی شدید و خیلی شدید، افراد دارای معلولیت ذهنی توأم با معلولیت جسمی حرکتی شدید و خیلی شدید، افراد دارای معلولیت ذهنی واجد شرایط دستورالعمل تخصصی همراه با بیماری زمینه ای (قلبی و کلیوی و متابولیک) و ...، گروه هدف ساکن در مناطق صعب العبور و دور از مراکز بهداشتی درمانی و محروم از مراکز روزانه توانبخشی

کارشناس مسئول (case manager): کارشناس علوم توانبخشی یا مراقبت است که با توجه به نوع مشکل اصلی توانخواه از طرف مسئول فنی مرکز جهت ارائه خدمت تعیین و عهده دار مدیریت خدمات به فرد می گردد و در صورت نیاز به خدمت موردی سایر اعضاء، مسئولیت هماهنگی و برنامه ریزی برنامه درمان و توانبخشی را با اطلاع مسئول فنی به صورت جایگزین انجام خواهد داد.

خدمات مکمل: به کلیه خدمات حوزه توانبخشی مندرج در دستورالعمل حمایت‌های مالی سازمان اطلاق می‌گردد که مرکز ارائه خدمات توانبخشی در منزل می‌بایست هماهنگی‌های لازم جهت دریافت خدمت مورد نظر را با اداره بهزیستی شهرستان یا مددکار اجتماعی پرونده انجام دهد.

(۲) ضوابط اجرایی

۱. اخذ رضایت‌نامه کتبی از خانواده جهت ارائه خدمات حضوری الزامی است و درخواست خدمت‌گیرنده می‌بایست توسط مرکز تایید گردد و در مواردی که خدمت‌گیرندگان تمایلی به دریافت خدمت ندارند از ارائه خدمت به آنان صرف نظر گردد.
۲. کلیه هماهنگی‌ها و جلسات کارشناسان ارائه‌دهنده خدمت با مسئول فنی مرکز می‌بایست به صورت غیرحضوری صورت پذیرد.
۳. ارزیابی وضعیت سلامت کارشناسان از نظر علائم مشکوک به کووید-۱۹ به عهده مسئول فنی مرکز می‌باشد لذا مسئول فنی می‌بایست هماهنگی‌های لازم را جهت بررسی پرسنل از نظر وجود هرگونه علائم شبه سرماخوردگی، گوارشی، تنفسی و ... مرتبط با کووید-۱۹ انجام و در صورت نبود علائم در آن روز، ضمن ثبت وضعیت سلامت پرسنل در فرم خوداظهاری^۱ اقدام به اعزام پرسنل نماید.
۴. خدمات باید به صورت اعزام کارشناس توانبخشی به صورت فردی ارائه شود و از اعزام کارشناسان بصورت تیمی خودداری گردد.
۵. مسئول فنی مرکز می‌بایست قبل از اعزام کارشناس، ضمن هماهنگی تلفنی جهت تاریخ و ساعت ارائه خدمت، نسبت به ارزیابی توانخواه و خانواده وی از نظر داشتن تب، سرفه، سابقه تماس با فرد مبتلا به کووید-۱۹ و ... اقدام نماید و در صورت شک به وجود علائم کووید-۱۹، ارائه خدمات تا زمان حصول سلامتی و اخذ گواهی سلامت از مرکز درمانی به تعویق افتد.
۶. در هر بازدید، فرد ارائه دهنده خدمت ملزم به استفاده از ماسک، دستکش، گان، شیلد و ... می‌باشد.
۷. خدمات فیزیوتراپی و کاردرمانی می‌بایست به نحوی هماهنگ شود که با انجام تدابیر لازم زمان حضور در منزل توانخواه به حداقل رسانده شود و جهت بازآموزی عضلانی عصبی و تکرار حرکات مفصلی با برگزاری جلسات آموزشی مجازی فرآیند توانبخشی تکمیل گردد.
۸. در صورت نیاز به تحویل وسیله، دارو و ... با مراجعه به درب منزل رعایت توصیه‌های بهداشتی گزینه ۶ همچنین نکات مرتبط در راهنمای مراقبت در خرید^۲ ضروری می‌باشد.

۱ پیوست G10- فرم خوداظهاری

۲ پیوست G1- راهنمای مراقبت در خرید

۹. لازم است کارشناس خدمت‌دهنده پس از ورود به منزل توانخواه و قبل از هرگونه تماس فیزیکی با توانخواه دست‌های خود را با آب و صابون به مدت ۲۰ تا ۳۰ ثانیه شستشو دهد یا در صورت عدم امکان دست‌های خود را با محلول ضدعفونی کننده تمیز نماید.

۱۰. پذیرش موارد جدید نیازمند به خدمت با تایید کمیته توانبخشی استان / شهرستان بلامانع می‌باشد.

۱۱. ارائه خدماتی که اجتناب‌پذیر نباشد و امکان به تعویق افتادن دارند، به بعد از بحران موکول شوند.

۱۲. بستر مناسب جهت ارائه خدمات روانشناسی، مددکاری و ... تا حد امکان به صورت غیرحضوری (مجازی، تلفنی، پیامکی و ...) ایجاد شود.

۱۳. کلیه کارکنان و خدمت‌گیرندگان مرکز می‌بایست در سامانه salamat.gov.ir ثبت شده باشند.

۱۴. بهره‌مندی کارشناسان، کارکنان و خانواده‌های افراد خدمت‌گیرنده مراکز از آموزش‌های برگزار شده در مراکز بهداشتی با دانشگاه علوم پزشکی (و شبکه بهداشت در شهرستان‌ها) پیگیری گردد.

۱۵. پمفلت‌های آموزشی به زبان ساده برای استفاده توانخواه و خانواده تهیه گردد.

۱۶. نظافت و شستشوی سطوح مرکز با مواد ضدعفونی کننده به صورت روزانه انجام شود.

۱۷. مواد ضدعفونی کننده برای شستشوی دست، در دسترس باشد. (نصب اسپری ضدعفونی دست جهت مراجعین احتمالی و پرسنل).

۱۸. مرکز باید از تهویه استاندارد برخوردار باشد.

۱۹. ضدعفونی مکرر دستگیره درب‌ها، میله‌های کمکی، شیرآلات، سرویس‌های بهداشتی مرکز مدنظر قرار گیرد.

۲۰. کلیه پرسنل اعم از تخصصی و غیرتخصصی در مرکز می‌بایست از ماسک و دستکش استفاده نمایند.

۲۱. کارشناس مسئول اعزامی به علایم بالینی کووید-۱۹ به منظور اقدام به موقع توجه نماید.

۲۲. با توجه به ماهیت ناشناخته و متغیر بیماری، اخبار و اطلاعات جدید مربوط به بیماری از مراجع ذیصلاح و رسانه‌های ملی و استانی (جهت اقدام مناسب) پیگیری شود و مطابق با آخرین پروتکل‌های ابلاغی اقدام گردد.

(۳) اقدامات بهداشتی و ایمنی مورد تاکید در جلسه ارائه خدمت حضوری

۱. بر رعایت فاصله‌گذاری فیزیکی تاکید شود.

۲. زمان ارائه خدمات تنظیم شده و از حضور بیش از یک نفر اعضای خانواده در زمان ارائه خدمت جلوگیری شود.

۳. توجه به وضعیت تهویه منزل و در صورت مناسب نبودن ارائه راهکارهای مناسب انجام گردد.

۴. آموزش در خصوص علائم بیماری، شیوه اندازه‌گیری دمای بدن، نحوه صحیح استفاده از ماسک و سایر نکات احتیاطی پیشگیرانه^۳ و اصول بهداشتی مانند نحوه شستشوی دست به توانخواه و خانواده داده شود.
۵. در صورت عدم رعایت نکات و اصول بهداشتی توسط توانخواه و یا خانواده وی، با هماهنگی بهزیستی شهرستان از لیست افراد خدمت‌گیرنده حذف گردد.
۶. گروه هدف یا یکی از اعضای خانواده به صورت روزانه درجه حرارت بدن را اندازه‌گیری و در صورت وجود تب یا هرگونه علامت مشکوک به صورت تلفنی به مرکز اطلاع دهد.
۷. استفاده بیشتر از مایعات، میوه‌ها و سبزیجات تازه حاوی ویتامین C در برنامه غذایی روزانه توصیه گردد.
۸. رعایت و به کارگیری احتیاطات استاندارد برای همه خدمت‌گیرندگان الزامی است:

احتیاطات استاندارد شامل: بهداشت دست، استفاده از وسایل حفاظت فردی در صورت لزوم، رعایت بهداشت و ضدعفونی ابزار طبی از جمله گوشی پزشکی، فشارسنج، اتوسکوپ با الکل ۷۰ درصد و آموزش خانواده در خصوص رعایت بهداشت، تعویض دستکش پس از ورود به منزل و بعد از اتمام خدمت، استفاده از ژل و محلول ضدعفونی کننده و یا شستشوی دست قبل و بعد از ارائه خدمت صورت پذیرد.

۴) اقدامات لازم در خصوص مواجهه با مورد مشکوک کووید-۱۹ در توانخواه و یا خانواده توانخواه

۱. قطع برنامه حضوری با عدم اعزام کارشناسان توانبخشی صورت پذیرد.
۲. مراتب را در اسرع وقت به شبکه بهداشت و بهزیستی شهرستان اعلام نمایند.
۳. کارشناسان توانبخشی در صورت ویزیت و یا تماس با فرد بیمار، تا ۱۵ روز نبایستی با خدمت‌گیرندگان ارتباط داشته باشند و مانند فرد مشکوک به ابتلا به بیماری با کارشناسان برخورد شود.
۴. ادامه پیگیری به صورت تلفنی و در صورت نیاز به خدمات هماهنگی لازم صورت پذیرد.
۵. در صورت اثبات کووید-۱۹ در توانخواه یا خانواده وی مرکز باید از ارائه خدمت حضوری اجتناب و ادامه ارائه خدمات به صورت حضوری به بعد از ارائه گواهی سلامت موقوف گردد.

^۳ پیوست ۲-G2,G3,G4,G5- راهنمای استفاده صحیح از ماسک، دستکش، تب سنجی، استاندارد پوشیدن و درآوردن تجهیزات حفاظتی

۵) اقدامات لازم در خصوص مواجهه با مورد مشکوک کووید-۱۹ در پرسنل ارائه دهنده خدمت

- ۱- از اعزام کارشناس توانبخشی مشکوک به کووید-۱۹ همچنین از حضور نامبرده در مرکز اجتناب شود.
- ۲- مراتب را در اسرع وقت به شبکه بهداشت و بهزیستی شهرستان اعلام نمایند.
- ۳- ارائه خدمت حضوری توسط کارشناس ارائه دهنده خدمت مبتلا به کووید-۱۹ ممنوع و ادامه ارائه خدمات حضوری توسط وی منوط به ارائه گواهی سلامت می باشد.
- ۴- بررسی بروز علائم کووید-۱۹ در افراد خدمت گیرنده از کارشناس مشکوک تا حداقل ۲ هفته به منظور پیشگیری هرچه سریع تر ادامه یابد.

۶) نحوه ارائه خدمات مراکز ارائه خدمات توانبخشی در منزل در زمان شیوع کووید-۱۹

- ۱- پایش پرونده های توانبخشی و کمیسیون پزشکی و توانبخشی تعیین نوع و شدت معلولیت خدمت گیرندگان تحت پوشش و ترخیص گروه هدف فاقد شرایط اضطرار خدمت در دوران مواجهه با کووید-۱۹ توسط بهزیستی شهرستان
 - ۲- ارزیابی اولیه درخواست های گروه هدف پشت نوبت و تعیین موارد اجتناب پذیر توسط بهزیستی شهرستان و ارجاع به مرکز
 - ۳- جایگزینی افراد ترخیص شده موضوع بند ۱ با گروه هدف اضطرار دریافت خدمت موضوع بند ۲ با امان نظر به ضوابط پذیرش در دستورالعمل های تخصصی
 - ۴- تعیین اهداف توانبخشی، نوع خدمت و تعداد جلسات توسط مرکز ارائه دهنده خدمت با توجه به مشکل اصلی توانخواه
 - ۵- انتخاب یک نفر بعنوان کارشناس مسئول (case manager) برای هر توانخواه جهت ارائه خدمت، مرتبط با مشکل اصلی توانخواه:
 - مشکل اصلی: زخم بستر - کارشناس مسئول: پرستار یا پزشک
 - مشکل اصلی: فلجی وعدم کارایی اندام ها برای مثال سکتة مغزی، ضایعه نخاعی، پارکینسون، ام اس و ...
 - کارشناس مسئول: فیزیوتراپیست یا کارشناس کاردرمانی
 - مشکل اصلی: اختلالات هوشی رشدی و مشکلات روانشناختی - کارشناس مسئول: روانشناس یا کارشناس کاردرمانی
 - در صورت وجود بیماری زمینه ای همراه معلولیت، (موضوع بند ۲) ویزیت پزشک در منزل برنامه ریزی شود.
 - جهت ویزیت روانپزشک در خصوص گروه هدف بیماران روانی مزمن و مددکاری جهت تامین داروهای مورد نیاز هماهنگی لازم صورت پذیرد.
- ۶- در صورت نیاز به خدمات مکمل، بنا به تشخیص و توصیه کارشناس مسئول، مرکز موظف به پیگیری می باشد.

۷- در مناطق سفید و زرد:

○ خدمات بصورت حضوری با رعایت کامل مفاد ضوابط اجرایی، اقدامات بهداشتی و ایمنی و اقدامات در زمان مواجهه (بندهای ۵-۲) صورت پذیرد.

○ در صورت وجود شرایط خاص با صلاحدید مسئول فنی مرکز، اعزام حداکثر دو کارشناس بلامانع می‌باشد.

۸- در مناطق هشدار و قرمز:

○ کلیه واجدین شرایط موضوع بند ۲، علاوه بر پیگیری تلفنی، رصد وضعیت، ارائه آموزش‌های لازم در زمینه موارد بهداشتی و توانبخشی بصورت غیرحضوری، با درخواست خانواده از خدمات توانبخشی حضوری با رعایت کامل مفاد ضوابط اجرایی، اقدامات بهداشتی و ایمنی و اقدامات در زمان مواجهه (بندهای ۵-۲) بهره‌مند گردند.

❖ با توجه به وجود افراد اجتناب‌ناپذیر نیازمند خدمت در سطح جامعه، ادارات بهزیستی شهرستان‌ها می‌بایست پس از شناسایی و تایید کمیته توانبخشی نسبت به معرفی این افراد به مراکز ارائه خدمات توانبخشی در منزل جهت دریافت خدمت مذکور نیز اقدام نمایند.

❖ کلیه فرم‌های گزارش اقدامات نیروی‌های اعزامی باید مطابق با دستورالعمل‌های تخصصی مربوطه تکمیل گردد.